

กฎหมายวิธีพิจารณาคดีคุ้มครอง

นิติ สุเสารัจ

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

ที่มาของกฎหมาย

- เนื่องจากรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาการค้ามนุษย์ และตามรายงานการค้ามนุษย์ของสหรัฐอเมริกาปี พ.ศ. 2558 ยังคงมีข้อพิจารณาในเรื่องความรวดเร็วในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมและการบริหารงานยุติธรรมของศาลไทย พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี จึงให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องด้านกระบวนการยุติธรรมในคดีค้ามนุษย์
- ในคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยนายอริคม อินทุภูติ เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นประธาน และตัวแทนภาคส่วนในกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ และ กรม กองที่เกี่ยวข้องอื่นๆเช่นกรมประมง กองบังคับการปราบปรามการค้ามนุษย์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- โดยคณะกรรมการชุดนี้ได้ร่วมกันพิจารณาปัญหาต่างๆ และมีการร่างพระราชบัญญัตินี้ขึ้นมา เพื่อมุ่งหวังให้การดำเนินคดีค้ามนุษย์ เป็นไปอย่างรวดเร็วและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน และสอดคล้องกับการเปิดแผนกเฉพาะคดีค้ามนุษย์ในศาลอาญา เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2558
- ร่างพระราชบัญญัตินี้ในปัจจุบันได้อยู่ในขั้นตอนการเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา โดยมีจุดมุ่งหมายให้แล้วเสร็จและบังคับใช้ภายในเดือนมีนาคม 2559 ซึ่งเป็นเดือนที่ต้องรายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ต่อประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัตินี้

- “โดยที่การคุ้มครองผู้บริโภคเป็นปัญหาที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชน เป็นอันตรายต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคม และการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศ หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วน นอกจากจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคงของรัฐแล้ว ยังส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางทั้งในระดับภูมิภาคและระหว่างประเทศอีกด้วย ดังนั้น เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการคุ้มครองผู้บริโภคดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีคุ้มครองผู้บริโภคขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”
- มีความเสียหายทางเศรษฐกิจทั้งสิ้นจากการปฏิเสธการซื้อขายสินค้าทางการเกษตรของประเทศสหรัฐอเมริกาในอุตสาหกรรมมะเขือเทศอุตสาหกรรมกุ้ง 20,000 ล้านบาท
- คดีที่เห็นได้ชัดในขณะนี้คือ คดี **Costco**

คดี Costco

- บริษัท **CostCo** และบริษัท **CP** ถูกนาง **Monica Sud** เป็นโจทก์ยื่นฟ้อง 3 กระทงด้วยข้อหาหลอกลวงโดยการหลอกขายสินค้าที่มีต้นกำเนิดมาจากแรงงานทาสและการค้ามนุษย์
- คุณ **Monica Sud** ในฐานะผู้เสียหายได้มอบอำนาจให้สำนักงานทนายความ ยื่นฟ้องบริษัท **CostCo** และ เครือข่ายของบริษัทซีพีอีก 2 แห่งร่วมกันเป็นจำเลยได้แก่
- 1. **COSTCO WHOLESALE CORPORATION** มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่รัฐ Washington
- 2. **CHAROEN POKPHAND FOODS,PCL.**, มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศไทย
- 3. **C.P. FOOD PRODUCTS, INC.**, มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในรัฐ **Maryland**

เขตอำนาจศาล

- มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
- “คดีค้ำนุษย์” หมายความว่า คดีที่มีข้อหาความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ ไม่ว่าจะมิข้อหาความผิดอื่นรวมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ตาม
- ๑. คดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ
- ๒. คดีที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว
- ๓. คดีที่อยู่ในอำนาจศาลบางประการที่มีลักษณะเฉพาะตามมาตรา ๔

มาตรการพิเศษสำหรับศาลทหาร

- มาตรา ๔ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘ ไปใช้บังคับแก่การพิจารณาพิพากษา คดีความมนุษย์ในศาลทหารด้วย โดย
- (๑) การดำเนินการเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายเพื่อการลงโทษ ตามมาตรา ๑๓ มาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๕ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๒) การจ่ายเงินรางวัลและค่าใช้จ่ายแก่ทนายความที่ศาลทหารตั้งให้แก่จำเลย ตามมาตรา ๒๔ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- (๓) การจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น
- แก่บุคคลตามมาตรา ๓๒ ให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงกลาโหมกำหนดโดยความเห็นชอบ
- ของกระทรวงการคลัง
- (๔) การอุทธรณ์และฎีกาในศาลทหารให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญ ศาลทหาร
- (๕) ให้คำว่า “พนักงานอัยการ” หมายความว่ารวมถึงอัยการทหารตามกฎหมาย ว่าด้วยธรรมนูญศาลทหาร
- ให้ที่ประชุมใหญ่ตุลาการพระธรรมนูญในศาลทหารสูงสุดมีอำนาจออกระเบียบ เกี่ยวกับการดำเนินคดีเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ หรือเพื่อให้การพิจารณาพิพากษาคดี ของศาลทหารเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และมีประสิทธิภาพ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้ง กับพระราชบัญญัตินี้ และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ศาลชำนาญคดีไม่ได้

- - ศาลทรัพย์สินทางปัญญา
- - ศาลล้มละลาย

ในกรณีที่มีปัญหาต้องวินิจฉัยว่าคดีใดเป็นก้ำมมนุษย์

- ประชานศาลอุทธรณ์
- ระยะเวลาในการยื่นคำร้อง
- การดำเนินการ

ระบบการพิจารณาคดีข้ามมนุษย์

- ระบบไต่สวน
- ข้อบังคับประธานศาลฎีกา

วิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด

อำนาจในการออกกฎหมายลำดับรอง

อำนาจของแผนกคดีคุ้มครองในศาลอาญา

ศาลจังหวัด

ประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความ
อาญา มาตรา

26+ พระ

ธรรมนูญศาล

ยุติธรรม

ศาลอาญาแผนก
คดีทุจริตและ
ประพฤติมิชอบ

ประธานศาลฎีกา มีคำสั่งให้โอนคดีค้ำมนุษย์โรฮิงญาของ สภ.ปาดังเบซาร์ ไปยังศาลอาญาแผนกคดีค้ำมนุษย์แล้ว

ความคืบหน้าคดีค้ำมนุษย์โรฮิงญา ล่าสุดในวันที่ 10 ตุลาคม 2558 ศาลจังหวัดนราธิวาส ได้อ่านคำสั่งประธานศาลฎีกา ซึ่งมีคำสั่งโอนคดีค้ำมนุษย์โรฮิงญาของ สภ.ปาดังเบซาร์ ไปยังศาลอาญาแผนกคดีค้ำมนุษย์แล้ว ตามที่คณะทำงานคดีค้ำมนุษย์ทั้งอัยการและตำรวจได้ร้องขอ เพื่อความสะดวกและรวดเร็วในการพิจารณาคดี ส่วนผู้ต้องหาในคดีนี้ จะมีการโอนไปยังเรือนจำที่กรุงเทพฯ อีกครั้งหนึ่ง

สำหรับคดีค้ำมนุษย์ จนถึงขณะนี้ มีการออกหมายจับผู้ต้องหาไปแล้ว 153 คน ได้ตัว 91 คน ยังหลบหนีอีก 62 คน ส่วนคดีฟอกเงิน ออกหมายจับ 79 คน ได้ตัว 40 คน ยังหลบหนี 39 คน โดยเฉพาะนายทหารอีก 3 นาย ทั้ง พ.อ.ณัฐสิทธิ์ มากสุวรรณ ร.อ.สันทัต เพชรน้อย และ น.ท.กัมปนาท สังข์ทองจีน ที่ถูกออกหมายจับไปแล้วก่อนหน้านี้ ยังไม่มีวีแว่วว่าจะเข้ามาอับตัว

ในส่วนของสำนวนทั้งคดีค้ำมนุษย์และคดีฟอกเงิน ของ สภ.ปาดังเบซาร์ ทั้งหมด 37 กล่อง จำนวน 699 แฟ้ม ได้ส่งไปให้อัยการสูงสุดพิจารณาแล้ว

การกำหนดให้สืบพยานก่อนฟ้อง หากมีความจำเป็น

- เดิมเราใช้ ป.วิ.อ 237 ทวิ ประกอบด้วยมาตรา 31 ของพรบ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- ศาลไม่ต้องอนุโลมใช้ ป.วิ.อ ได้แล้ว
- ข้อบังคับประธานศาลฎีกา ว่าด้วย การสืบพยานคดีอาญาในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๕๖ ข้อ ๑๓

ความเคลื่อนไหวในปัจจุบัน

- ปัจจุบันสำนักงานศาลยุติธรรมกำลังจะมีความตกลงระหว่าง กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการสืบพยานผ่านทางจอภาพในคดีคุ้มครองระหว่างประเทศไทยและสหภาพเมียนมาร์ (พม่า) กำลังอยู่ในระหว่างเจรจากับกระทรวงต่างประเทศถึงสถานที่ แต่ยังมีปัญหาในทางด้านเทคนิคทางกฎหมายเนื่องจาก พรบ. ความร่วมมือทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕

การขอลปล่อยชั่วคราว

- TIPs report
- (Database system) (มาตรา ๑๐)
- (Consideration Method) (มาตรา ๑๑)
- Measure to prevent escape(มาตรา ๑๒)

การกำหนดค่าเสียหายแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย

- **๑. ค่าเสียหาย** กำหนดให้ผู้เสียหายสามารถยื่นไปพร้อมกับฟ้องหรือยื่นคำร้องภายหลังขณะระหว่างพิจารณาก็ได้ (ยืดหยุ่น ไม่ตัดสิทธิ) และถึงแม้ว่าไม่มีคำขอศาลก็สามารถที่จะสั่งในคำพิพากษาคดีอาญาให้จำเลยชดใช้ค่าเสียหายก็ได้ แล้วค่าเสียหายก็ไม่กระทบกับสิทธิของผู้เสียหายในการฟ้องคดีแพ่ง
- **๒. ค่าเสียหายเชิงลงโทษ** หากปรากฏว่าเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับ **การกระทำทารุณกรรม หน่วงเหนี่ยวกักขัง ทำร้ายร่างกายหรือกดขี่ข่มเหง โดยขาดมนุษยธรรมอย่างร้ายแรงต่อผู้เสียหาย** ศาลสามารถกำหนด **ค่าเสียหายเชิงลงโทษ** เพิ่มขึ้นได้ตามสมควร โดยคำนึงถึง ความรุนแรงของความเสียหายที่เกิดขึ้น ผลประโยชน์ที่จำเลยได้รับ ฐานะทางการเงินของจำเลย ตลอดจนประวัติการกระทำความผิด
- **๓. สำหรับการบังคับค่าสินไหมทดแทน** มาตรา ๑๕ ยังกำหนดให้ถือว่าผู้เสียหายเป็น**เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา** โดยมีนิติกรของกระทรวง พม. ให้ความช่วยเหลือในด้านกฎหมาย ตลอดจนติดตามบังคับเอากับทรัพย์สินผู้กระทำความผิด โดยค่าใช้จ่ายก็จะได้รับการสนับสนุนจากกองทุนป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์

กรณีจำเป็นต้องให้ข้อมูลสำคัญ

- Big fish , small fish
- กฎหมายวิธีพิจารณาคดีอาญาเสพติด มาตรา ๑๐๐/๒

มาตรการป้องกันการหลบหนี

- การหลบหนีเป็นปัญหาใหญ่ในเรื่องค้ำมนุษย์เนื่องจากอาจไปข่มขู่พยานได้ จึงมีการมาตรการไว้ค่อนข้างชัดเจน
- ๑. ถ้าจำเลยหลบหนีการปล่อยชั่วคราวจะให้มีโทษทางอาญา (มาตรา ๒๒)
- ๒. ในกรณีที่หลบหนีไม่ให้นำอายุความในระหว่างที่จำเลยหลบหนีคือให้อายุความสะดุดหยุดอยู่ ใช้หลักการเช่นเดียวกับกฎหมาย ป.พ.ช.
- ๓. ศาลสามารถสืบพยานลับหลังจำเลยได้ในกรณีที่จำเป็นหากพบว่าพยานหลักฐานอาจถูกทำลายหรือถูกเปลี่ยนแปลงได้ภายหลังที่จำเลยหลบหนีไปหรือไม่มาศาล เพื่อป้องกันมิให้การดำเนินคดีหยุดชะงัก
- ๔. จำเลยต้องมาแสดงตนต่อเจ้าพนักงานศาลในขณะอุทธรณ์ มิฉะนั้นให้ศาลอุทธรณ์ไม่รับอุทธรณ์

อำนาจของศาลชั้นอุทธรณ์

- กำหนดให้จัดตั้งแผนกคดีคำมนุษย์ชั้นในศาลอุทธรณ์โดยให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีคำมนุษย์ที่มีการอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นและตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๓๗)
- กำหนดให้การอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลชั้นต้นให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์ โดยยื่นต่อศาลชั้นต้นภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันอ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น (มาตรา ๓๘)
- ในการยื่นอุทธรณ์ต้องมีการแสดงตน (มาตรา ๓๙)
- ให้คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์แผนกคดีคำมนุษย์เป็นที่สุดตั้งแต่วันที่ได้อ่านหรือถือว่าได้อ่านคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้น (มาตรา ๔๑)
- การพิพากษาคดีของศาลอุทธรณ์ให้นำประมวลวิธีพิจารณาความอาญามาใช้โดยอนุโลม (มาตรา ๔๒)

อำนาจของศาลฎีกา

- ๑. เปลี่ยนไปใช้ระบบอนุญาตเหมือน วิแพ่ง
- ๒. ยื่นคำร้องได้ภายในหนึ่งเดือน
- ๓. เหตุสำคัญที่สมควรขึ้นสู่ศาลฎีกา
- ๔. องค์คณะพิจารณา